

Sieć Natura 2000

Sieć Natura 2000 jest systemem ochrony cennych siedlisk przyrodniczych i rzadkich lub zagrożonych gatunków zwierząt i roślin w Europie, służącym zachowaniu najcenniejszych skarbów przyrody.

Przyroda w Europie jest szczególnie narażona na zagrożenia. Dla badaczy i miłośników przyrody stało się oczywiste, że jeśli w taki sam jak dotąd, niekontrolowany sposób rozwijać się będzie przemysł, to w niedługim czasie wyginie znaczna liczba gatunków roślin i zwierząt. Dlatego w Unii Europejskiej wypracowano i wprowadzono w życie nowoczesny i rozbudowany system ochrony przyrody, jakim jest Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000.

Podstawowe normy prawne dotyczące sieci Natura 2000 to dwie dyrektywy: w sprawie ochrony dzikich gatunków ptaków (zwana dyrektywą ptasią) oraz w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (zwana dyrektywą siedliskową). Na ich podstawie wyznaczono obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) i specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Gdy Polska przystąpiła do Unii, została zobowiązana do wyznaczenia na swoim terytorium obszarów Natura 2000. Wytypowano obszary, które spełniają wymagania unijne i na tej podstawie stworzono krajową listę obszarów Natura 2000. Nadal trwają prace nad uzupełnieniem listy. W Polsce wyznaczono dotychczas 124 obszary ptasie oraz 364 obszary siedliskowe.

Przepisy unijne określają między innymi listę gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem w Europie, które podlegają ochronie. To europejskie spojrzenie na przyrodę spowodowało między innymi, iż na polskiej liście znajdują się zarówno gatunki bardzo rzadkie, jak na przykład suseł perełkowany, jak i gatunki u nas wciąż jeszcze występujące licznie, choć zagrożone niekontrolowaną działalnością człowieka, jak na przykład bocian biały.

Na obszarach Natura 2000 i wokoło nich obowiązują określone przepisy dotyczące rozwoju infrastruktury. Realizowana tam aktywność człowieka nie może pogarszać stanu siedlisk przyrodniczych i warunków bytowania zwierząt. Każde państwo członkowskie jest zobowiązane do prowadzenia stałego monitoringu stanu ochrony siedlisk i gatunków na tych obszarach. Kraje dopasowują warunki ochrony przyrody do swojej specyfiki, jednak wszystkie odpowiadają za skuteczność tych działań. Jeśli działania te są nieskuteczne, to Komisja Europejska może wystąpić do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości o nałożenie na dany kraj kar finansowych.

Znaczna część obszarów Natura 2000 stanowi obszary dotychczas niechronione i nie wymaga reżimów ochronnych, które stosowane są w rezerwach czy parkach narodowych. Podstawowym warunkiem jest takie działanie, które nie pogorszy stanu siedlisk i warunków życia zwierząt. Musimy gospodarować zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Mieszkańcy tych obszarów nie powinni się obawiać, że uniemożliwi to inwestycje. Przeciwnie – walory przyrodnicze tych obszarów są szansą na rozkwit turystyki i powstanie wielu nowych miejsc pracy.

Na obszarach Natura 2000 i w ich sąsiedztwie nie powinno się prowadzić takich inwestycji, które zagrażałyby cennym gatunkom roślin i zwierząt. Czasami jednak nie jest to możliwe. Istnieją szczegółowe przepisy, które wymieniliśmy w rozdziale „Jak chronimy środowisko”, które musi spełnić inwestor, jeśli chce inwestować na tych terenach. Te regulacje nie blokują rozwoju infrastruktury w Polsce. Wymuszają jedynie rozwiązania, które zapewniają bezpieczeństwo miejscom ważnym dla chronionych gatunków i siedlisk przyrodniczych.

Jednak, jeśli inwestor nie przestrzega tych regulacji, grozi mu zatrzymanie budowy i wysokie kary – przekonali się o tym inwestorzy w wielu krajach Unii.